

Néprajzi gyűjtők országos találkozója

A Magyar Néprajzi Társaság, a Magyar Nyelvtudományi Társaság, a Néprajzi Múzeum, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, a Csongrád megyei múzeumok igazgatósága és a Hazafias Népfront Csongrád megyei elnöksége közreműködésével 1964. október 29 és november 1 között Szegeden rendezik meg az önkéntes néprajzi és nyelvjárási gyűjtők országos találkozója.

rajzi és nyelvjárási gyűjtők országos találkozója. A tanácskozásokat, amelyeket a József Attila Tudományegyetem aulájában rendeznek meg, 26 előadás hangzik majd el és felszólal dr. Ortutay Gyula akadémikus, a Magyar Néprajzi Társaság elnöke is. A találkozón hirdetik ki az országos néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázat eredményeit.

Az árak és a fogyasztók

A tőkés országokból úgy szólnak csaknem mindennap érkezők jelentések az élelmiszerek, az iparcikkek, a szolgáltatások árának emelkedéséről. Svájcban például drágább lett a vasúti és városi közlekedés, 40 százalékkal emelkedett a rádió- és televízió-előfizetés díja. Emelkedtek továbbá az italok és élelmiszerek árai. A háború előtti időkhez képest Svájcban az iparcikkek ára 2-2,5-szeresére, az élelmis-

szerek ára 3-3,5-szeresére növekedett. A svájciak ma háromszor annyit fizetnek lakbérre, gázra, villanyra, mint a háború előtt, s ez olyan országban történik, ahol a helyzetet más európai országokhoz képest a legjobbnak tartják.

Ültizes árszint

Anglia, vagy Franciaország helyzetét vizsgálva kiderül, hogy ott a háború utáni években az árak és szolgáltatások árszintje 5-10-szeresére emelkedett. Ugyanekkor a munkabérszint is emelkedett, de egyáltalán nem az áremelkedés mértékében. Különösen nehéz teherként nyomják a szolgáltatási díjak a dolgozók vállát. Manapság a lakbér Európában mindenütt 30 százalékat, sőt ennél nagyobb hányadát teszi ki a munkások és alkalmazottak bérének.

S mi a helyzet a Szovjetunióban az iparcikkek és élelmiszerek állami kiskereskedelmi áráival?

Az élelmiszereken kívül a közszükségleti cikkek ára a statisztikai hivatal adatai szerint a legutóbbi évtizedben átlagban 17 százalékkal csökkent. Ugyanekkor többször leszállították a kerékpárok és az órák, a gyermekruhák és a fehérnemű, a rádiók és varrógépek, számos rövidáru stb. árát.

A lakosság megelégedettsége

Oktober 1-től kezdve ismét lényegesen csökkentették egész sor iparcik árát. Így például 18 százalékkal olcsóbbak lettek a vulkanizált gumitalpú cipők, 20-25 százalékkal egyes műszálból készült szövetek és késztermékek. Eppen azokról a szövetekről és köpenyekről van szó, amelyek a legnagyobb keresletnek örvendenek mind a női, mind a férfivásárlók körében. Olcsóbb lett továbbá a mesterséges prém és készítményei, egyes gyógyszerfajták, a porszívók, a kötszövet készítmények, számos pamut-gyapjú és szelvényzet, valamint a lenvázson-készítmények.

A kiskereskedelmi árak ideje óta csökkentése révén a lakosság 200 millió rubel megtakarításra jut.

Az élelmiszerek kiskereskedelmi árai a Szovjetunióban alapjában szilárdak maradnak. Az 1952-től 1962-ig terjedő évtizedben az állami kiskereskedelmi árak indexe

csupán a burgonyára, húsrá és az állati zsíradékokra vonatkozólag emelkedtek. A többi élelmiszerárak nem változtak, sőt számos élelmiszer ára csökkent is.

Ellentétes irányzat

Eppen az élelmiszer, a ruha, a bútort, a gáz, a villany ára, a lakbér az, amitől a dolgozó ember jóléte függ. A kapitalista világban a háború utáni időben az elsődleges fontosságú cikkek szüntelen emelkedése figyelhető meg. A Szovjetunióban az árak területén homlok-egyenest ellentétes képet figyelhetünk meg. Ami pedig a lakbér, a gáz, a villany, a különféle szolgáltatások díját illeti, azok a Szovjetunióban sokszorta alacsonyabbak, mint bármely kapitalista országban. Nos, ha mindezt figyelembe vesszük, s hozzátesszük azt is, hogy a Szovjetunióban ingyenes a gyógykezelés, a közoktatás, s igen kis mértékben kell hozzájárulni az üdüléshez, akkor kidomborodik előttünk a Kommunista Párt gondoskodása a szovjet nép jólétéért.

Sz. Nyikolajev

Ki lehet fogni a fagyon

Itt az ősz, éjszakánk már-már fagy lopakodik a földek fölé. Ideje, hogy a tsz-ek fagybiztosítást kössenek terményeikre. Kétéves tapasztalat meggyőzte ennek előnyeiről a termelőszo-

vet, kezetek zömét, számos gazdaság többszáz ezer forintot fagykártérítést kapott az Állami Biztosítótól. A biztosítás egyaránt kiterjed a felfagyás, kifagyás, kipálás eseteire. Az összes szántóföldi növények — kivéve a magvetéssel, vagy palántázással termelt zöldségféléket és rizst — téli és tavaszi fagykárait megtéríti az Állami Biztosító, ha emiatt a növényt ki kell szántani, vagy 60 százaléknál nagyobb állományritkulás szenved. Ujabb kedvezmény, hogy a termelőszo-

vetek kívánságára ezután a tavaszi kalászos növényekkel vagy borsóval telepített pillangós takarmánynövényeknél is vállalja a fagykockázatot a biztosító.

A termelőszo-

EGY GAZDAG EMBER

Reggel esett, a keskeny földút igen-igen marasztalja a cipőt. A kövesúttól pár száz méter a kutasi iskola. Egymagában áll a tápi mező közepén, magas nyárfák sorfala közt. A természet e parádés testőrsége hőtől és szélről védi, s egyben a tanyai gyermekek iskolájának rangját is megadja.

Az udvaron semmi nesz. Csak amikor a kerítésajtón belépek, vicсорit rám két láncos komondor. A tanyából zömök, barna ember lép ki, Tokodi András pedagógus. Nyomában színetre rajzanak fiai, 39 tanyai tanuló.

— Nyolc osztályom van, egymagam tanítom — mondja.

— Ehhez valóságos polihisztor kell! — jegyzem meg.

— Hát... sok munkát jelent, de én szeretem...

Harminchárom évvel ezelőtt tanítóként került ide. Közben földrajz-termeszt-rajzból főiskolai diplomát szerzett. Volt lehetősége máshová menni. Nem tudta itthagyni ezt az iskolát. Talán a táj és az egyszerű emberek szeretete kötötte; talán az, hogy itt találkozik, itt egyesül az édesapa emlékével őrző Tisza és erdélyi származású édesanyja lényét idéző Maros. Vagy a régészet?... Inkább mindez együtt.

A leglelkesebb leletmentő

A szobában látom, hogy a régészet komoly szerelme. Tartós és elmélyült. Valóságos házi műhelyt alkot az a gazdag gyűjtemény, amit évtizedek alatt összeszedett.

— Hol és mikor „babonázta” meg a régészet?

— Harmincegy évvel ezelőtt a tápi határban ástott a szegedi múzeum. Odaki-váncsikodtam. Kérdőzködtem mindenről egy kedves, szépen és izően beszélő öregúról. Végül néhány cseréptöredéket kértem. Mikor tisztességgel bemutatkoztam, akkor lepődtem meg: Móra Ferenc az ajándékozó — mutatja gyűjteménye első darabját. Évek során százak sorakoztak mellé, valóságos múzeumává gazdagodott a gyűjtemény.

Közben szakkönyveket szerzett, tanulmányozta a rég-műlt korok leletanyagát, rendszeresen bejárta a múzeumhoz, s amikor ideje engedte, részt vett az ásatásokon. Valóságos leletmentő apostola lett a Tápi környéki régészeti kincseknek. Ha valahol cserépet fordított ki az eke, sietett vele Szegedre. Az ő jelzése nyomán tarták fel Tápi határában Európa egyik legnagyobb bronzkori leletét... Gyűjteményében háromra különösen büszke.

— Ezt a II—III. századi nyakdiszt neves szakemberek látták és azt mondták, egyedül az országban. A másik a preszkita sírlelet, szintén értékes. A harmadikat egy bronzkori kigyófejekerámiát a Nemzeti Múzeum őrzi — mutatja a kigyófej mását egy szakkönyvből. Minderről kevesen tudnak. A környék lakói amolyan bogarasságot, vagy valami-féle pénzfórrást vélnek mögötte, a szakemberek azonban tisztelettel szólnak a leletmentésben nyújtott értékes hozzájárulásáról. Most, a múzeumi hónap alkalmából hadd írjon a sajtó is a pe-

dagógusok számára példa-mutató tevékenységéről.

Mitől duzzad a turistaszák?

Tokodi András újabban turistautakat tervez. Asztalán egy papírlapon a terv: Körömbányá, Selmecbánya, Rozsnyó. A helységnevek után különleges ásványi nevek. Mit jelent ez?

— Koch Sándor egyetem-professzor írta le, hogy milyen kőzeteket, ásványokat talál meg ott — mondja. Aztán a másik üveges szelvénykéhez lépünk, tele van kőzettel, ásványi gyűjteménnyel. Sorra szedi ki és a szakember tájékozottságával sorolja tulajdonságait. Akár itthon, akár külföldön utazik, mindig a régészeti, meg az ásvány- és kőzet-gyűjtemény gyarapítása az elsődleges.

Tanyai unalom?... — nevet. Nincs ideje unatkozni. Tanítás, könyvtároskodás és tanulás, búvárkodás a régészeti vagy az ásvány- és kőzettani könyvekben. Olykor beugrani a szegedi egyetemre a kőzeteket és ásványokat vizsgáló gyakorlatok alkalmával, felszaladni a múzeumba, gyűjteni vagy rendezgetni „kincseit” — lehetetlen is belegyűrnj egy-egy napba, hétre.

És a tanulás

E gazdag élet vázlatos rajzából is látni, de végkövetkeztetésként mégis leírom, hogy a nehezen értők is megértsék: harminchárom évi tanyai pedagóguskodás Tokodi Andrást nem parlagiasította el, ellenkezőleg, megtermékenyítette alkotókedvét.

Balogh Üdön

Tapasztalatcserén — Jugoszláviában

Szeptemberben, a mezőgazdasági kiállítás idején hattagú jugoszláv állattenyésztési szakembercsoport jött megénkben. A látogatás viszonzásaként szintén egy hattagú küldöttség jött Szabadkán, és a jugoszláv mérnökök és technikusok szövetségének vendégeként megtekintettük a mezőgazdasági üzemeket, kereskedelmi vállalatokat, és tapasztalatokat gyűjtöttek az állattenyésztéssel és tenyészállat-forgalommal kapcsolatban.

A megyei küldöttség látogatást tett többek között a palicsi földművelőszövetkezetben, ahol a hűsértés-tenyésztést mutatták be nekik a vendéglátók. Míg Szabadkán az Erőtakarmány-gyárat, a vagonkombinátot, az állattenyésztési és állategészségügyi központot, is felkeresték.

A külföldi út, illetve tapasztalatcserére alkalmával megszerzett állattenyésztési tapasztalatokat most dolgozzák fel.

Az utazás

Elérkezett az utazás napja. Az autóbuszban egy kocso-ra fésült 22 év körüli fiú mellé került. Először a tájat nézték, aztán amikor belefáradtak a hallgatásba, beszélgetni kezdtek. A fiú törté meg a csendet.

— En már jártam erre. De még egyszer megnézem ezt a vidéket. Csodálatos. Tavaly Jugoszláviában voltam és Moszkvában. Maga merre járt?

Feri bácsi lehajította a fejét.

— Most megyek először külföldre.

— Igazán? — csodálkozott a fiú. — Akkor majd mesélek. Jöjjön velem városnézésre. Mutatok érdekes dolgokat. Világot látni soha nincs késő.

— Igaz — hagyta helyben, s szemügyre vette a fiút. Kezére pillantott. A porusok közt még ott csillogott egy-egy beégett vasreszelék. Tizennégy éves volt, amikor utoljára játkára gondolhatott. Azóta egy helyen dolgozik. A MÁVAG-ban. Először lakatosinas volt, aztán az egyik legjobb gépész az üzemben. Reggel 7-től este 5-ig meg sem állt. Sikergett keze alatt a munka. Este, amikor hazafelé baktatott édesanyjához, az öreg kolóniai lakásba, be-betért a sarki kocsmába. Felhajtott az ivócimbórákkal két fél barackot, aztán újra kezébe vette öreg szakadozott aktatáskáját. Indult tovább. Léptei billegővé váltak, s alig várta, hogy ágyba kerüljön.

Anyja gyakran mondogattat.

— Nem jó ez így, fiam.

— Hagyd el — ütötte el az intelmeket — jól keressék, aztán kész.

És másnap kezdődött minden előlről. Így ment ez 1945-ig. Nem zavarta a háború sem, a gyár felmentette a katonáskodás alól. Dolgozott, s járt azon az úton, amelyik lakásuktól a műhelyig vezetett.

1945 június 16-a emlékezetes nap volt számára. A felszabadulás után először ment be a gyárba.

— Beszélni akarunk veled.

— Halljuk!

— Te jól dolgoztál, biztos jó pártmunkás leszel.

— En? Hisz azt sem tudom, mi az, hogy párt.

— Megismered. Sokat tehetsz az érdekünkben.

— Nem való az nekem! Elég a reszelő, meg a fogó. Mit tehetnék?

— Azt, amit az apád. Az igazságért harcolsz. Ő is ezt tette. Az eszméiért ölték meg.

Ferenc szemé felillant. Megragadta munkatársa overálját.

— Nem tudóbajos volt?

— Nem. Ágyonverték. Húszban.

Ezzel befejezték a beszélgetést. Egész nap szótlanul dolgozott. Még az aktatáskáját is elfelejtette kinyitni, hogy megegye ebédjét. Hazafelé nem ment be a sarki kocsmába, pedig várták a társai. Anyja csodálkozva, félve nézett rá, amikor az asztalra csapta az öreg táskát. Nagyot reccsent a szék, ahogy leült. Tenyerébe hajtotta a fejét, bámult maga elé.

— Mi baj? — kérdezte félszegen az anyja.

Felpillantott. A mások oly higgadt szemek most szikráztak.

— Ezt te kérded? Inkább azt mondd meg, miben halt meg az apám?

Az asszony mindent megértett. Megtámaszkodott az asztalban. Könny csillogott a szemében.

— Nem akartam, hogy megtudd. Nekem már csak te maradtál. Senki nem tudta a házban. A barátai pedig nem beszéltek róla, én is hallgattam.

Ferenc még egy ideig nyáját bámulta, aztán elindult az ajtó felé.

— Hová mész? Késő van már...

Meg sem hallotta a hívó hangot, csak ment, le a lépcsőn, végig az utcán. Gondolkodott. Visszaidézte azokat az utakat, amikor a gyárból jött haza. Olyankor mindig azon töprengött, de jó lenne valamit tenni. Valami nagyot. Hogy megismerjék a nevét. De mindig csak a gondolatig jutott el. Talán ezért, mert hamar elérte a kiskocsmát a sarkon. S ott olyan dolgokról nem illik töprengeni. Hogy nem tudta meg előbb? Hogyan hallgathatták el addig? Aztán eszébe jutott. Mint kiskgyerek, apját csak vasárnaponként látta. Valahol vidéken dolgozott. Hát persze, így lehetett.

Mikor felpillantott, a gyárkapu csodálkozott rá. A portás furcsán méregette.

— Nem tudja, merre lakik Faragó László?

— Dehogynem, a Kolóniában. Ha be megy a Delej utcai oldalra, a harmadik ház. Ott kerdezz meg, melyik a lakása.

Kopogtatott. Faragó csodálkozva nézett rá.

— Ma mindenki csodálkozik rajtam — gondolta, amikor belépett az ajtón. Egy kicsit büszke is volt rá, csodálkoznak rajta, s nem közbönszen nézik.

— Eljöttem — mondta egyszerűen. — Mond, honnan tudtad?

— Egy volt munkatársától. Ő ajánlott téged is. De gyere beljebb. Mit ácsorgunk itt?

— Késő van már, majd holnap.

— Ahogy gondolt. Akkor reggel megbeszéljük a feladatokat.

S attól a reggeltől kezdve nem volt megálás. Tanulás, munka, szervezés, agitálás. A napalok összefonódtak az estével, az esték a hajnalba nyúltak. Cigarettafüstös pártnapok követték egymást. Viták. Meddők és termények.

Észre sem vette, hogy múlnak az évek. Keze kifinomodott. Néha szegélyelte is, amikor volt munkatársaival beszél. Azoknak még most is olajos reszelék ragad tenyerükhöz, s vasárnap sem tudják fehérre súrolni. Haja megőszült. Irigylkedve nézte a fiatalokat, amint súlyos gépalkatrészeket emelgettek, s közben vidáman, felszabadultan nevettek.

Egy taggyűlésen a vállalat párttitkára az utolsó napirendi pont után, — amikor már szedőlködtek — megszólította:

— Feri bácsi, várjon már egy kicsit!

— Na, mi van?

— Szeretnék mondani magának valamit.

— Halljam!

— El akarjuk küldeni magát egy külföldi útra. Úgy gondoltuk, nem árt egy kis pihenés, ismerkedés a világgal.

— Bizony, jó lenne — mondta visszafojtott szenvedéllyel az öreg, s úgy tett, mintha nem nagyon érdekelné a dolog. De amikor hazaért, csillogott a szeme. Előkotort egy térképet, s végigböngészte az útvonalat. Úgy örült, mint egy gyerek. Prága, Drezda, Lipcse. Remek lesz! S már tervezgetett is. Itt ezt nézem meg, ott azt.

S amikor meglátta a Hradcsín szépségeit, s hallgatta a fiú lelkes előadását a drezdai képtár festményeiről, egy kicsit büszke volt. Arra, hogy azon a bizonyos estén nem ment be a sarki kocsmába...

Kovács Attila